

POSTANOWIENIE

Dnia 17 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z wniosku J. C. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą E.
w W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w W.

z udziałem zainteresowanego P. R.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym i podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 17 stycznia 2019 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 12 lipca 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz J. C. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 12 lipca 2017 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 15 grudnia 2015 r. oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w W. z dnia 17 listopada 2014 r. i stwierdził, że P. R. z tytułu zatrudnienia na podstawie umów o świadczenie usług realizowanych na rzecz E. - we wskazanych okresach - nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu.

W sprawie Sąd Okręgowy ustalił, że E. zawarł z P. R. w spornym okresie umowy o dzieło. Ich przedmiot stanowiło odnotowywanie określonej ilości cen.

W wyniku przeprowadzonej kontroli, Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił, że w okresie od stycznia 2012 r. do grudnia 2012 r. płatnik składek nie dokonał zgłoszenia zainteresowanego do ubezpieczeń emerytalnego, rentowych, wypadkowego, zdrowotnego, a od wynagrodzenia, które otrzymywał nie były naliczane składki na wymienione rodzaje ubezpieczeń.

Spór w sprawie, co podkreślił Sąd Okręgowy, dotyczył oceny prawnej, czy w danych okolicznościach faktycznych w istocie doszło do zawarcia umów o dzieło, czy też umów innego rodzaju, a w związku z tym jakie skutki prawne z tego wynikają w sferze ubezpieczeń społecznych.

Sąd ten przyjął, że rzeczywistym zamiarem stron nie było osiągnięcie konkretnego, zindywidualizowanego rezultatu, lecz staranne wykonywanie prostych, powtarzalnych czynności, co skutkowało uznaniem, że zawarte umowy stanowiły umowy nienazwane o wykonanie usług, do których stosuje się przepisy umowy o zleceniu.

Sąd Apelacyjny, uwzględniając apelacje płatnika i zainteresowanego uznał, że rzeczywisty przedmiot spornych umów, a mianowicie opracowywanie zbiorczych baz danych, zawierających ceny oraz inne informacje, które zainteresowany otrzymywał od osób odnotowujących je na terenie hurtowni i innych sklepów, był inny, niż ten określony przez Sąd pierwszej instancji. Treść zaś realizowanego w rzeczywistości stosunku zobowiązaniowego ma decydujące znaczenie dla ostatecznej oceny jego charakteru prawnego. Stąd zmiana w zakresie oceny prawnej spornych umów.

Sąd Apelacyjny swoją ocenę podparł stanowiskiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, zawartym w interpretacji indywidualnej z dnia 18 maja 2016 r. dokonanej na wniosek J. C., w analogicznej do rozpoznawanej sprawie.

Skargę kasacyjną wywiódł organ rentowy, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości. W podstawach skargi wskazano na naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 83d ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 10a ust. 6 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej oraz naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 233 § 1 k.p.c.

Mając na uwadze powyższe, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego

orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcie co do istoty sprawy oraz zasądzenie od strony odwołującej na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych oraz kosztów postępowania przed Sądem drugiej instancji według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, tj. odpowiedź na pytanie czy decyzja o interpretacji, dotycząca zdarzeń przyszłych, może stanowić podstawę do oceny już wydanych decyzji, co do których toczy się postępowanie. Nadto skarga jest oczywiście uzasadniona.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną J. C. wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie może zostać przyjęta do rozpoznania, gdyż argumentacja złożonego w tej kwestii wniosku nie przekonuje o występującej w sprawie potrzebie wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), jak również o jej oczywistej staranności (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Niewątpliwie wymogiem formalnym skargi (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) jest wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymieniona powinność ma na celu uruchomienie instytucji „przedsądu”, czyli posiedzenia w gestii przyjęcia albo odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej. Zatem na tym etapie weryfikacji podlegają jedynie przesłanki z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Nie chodzi też o formalne powołanie się na wybraną podstawę, lecz o jej jurydyczne uzasadnienie.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez

skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 31/18, LEX nr 2508113).

Sąd Najwyższy podkreśla, że wykładnia art. 83d ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778) była wielokrotnie przedmiotem jego rozważań i ma obecnie utrwalony charakter. Zgodnie z tą wykładnią, podmiot będący przedsiębiorcą, w rozumieniu ustawy o działalności gospodarczej, tj. osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną - wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą oraz wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej, który ma wątpliwości co do występowania po jego stronie obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym z konkretnego tytułu ma prawo zwrócenia się do organu rentowego o interpretację, wskazującą czy podlega, czy też nie podlega obowiązkowi opłacania składek z tego tytułu.

Przepis art. 83d ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych ewidentnie zawiera zaś uściślenie, doprecyzowanie obowiązków, które wcześniej regulował art. 10 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2168), a które nie były precyzyjnie wskazane w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych. Wprowadzony do tej ostatniej ustawy od 1 stycznia 2013 r. art. 83d nie ma więc charakteru nowości normatywnej. Jest on jedynie przeniesieniem obowiązku wynikającego z ustawy o swobodzie działalności gospodarczej do ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

W judykaturze podkreśla się, że odmienną regulację w stosunku do płatników składek będących przedsiębiorcami przewiduje jako *lex specialis* art. 10 i 10a ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Przepis ten w swoim pierwotnym brzmieniu umożliwiał przedsiębiorcy złożenie do właściwego organu wniosku o wydanie pisemnej interpretacji co do zakresu i sposobu zastosowania przepisów, z których wynika obowiązek świadczenia przez przedsiębiorcę daniny publicznej, w jego indywidualnej sprawie (art. 10 ust. 1). Wówczas przedsiębiorca nie mógł być obciążony jakimikolwiek daninami publicznymi, sankcjami finansowymi lub karami w zakresie, w jakim zastosował się

do uzyskanej interpretacji (art. 10 ust. 2). Kolejne nowelizacje tego przepisu, w tym dodany do ustawy o swobodzie działalności gospodarczej ustawą z dnia 10 lipca 2008 r. o zmianie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 141, poz. 888) art. 10a - obowiązujący od dnia 20 września 2008 r. - w ust. 2 i 3 stanowił, że interpretacja nie jest wiążąca dla przedsiębiorcy, jednakże przedsiębiorca nie może być obciążony jakimikolwiek daninami publicznymi, sankcjami administracyjnymi, finansowymi lub karami w zakresie, w jakim zastosował się do uzyskanej interpretacji. Interpretacja jest wiążąca dla organów administracji publicznej lub państwowych jednostek organizacyjnych właściwych dla przedsiębiorcy i może zostać zmieniona wyłącznie w drodze wznowienia postępowania. Nie zmienia się interpretacji, w wyniku której nastąpiły nieodwracalne skutki prawne. Ponadto z dniem 1 stycznia 2017 r., na podstawie ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy otoczenia prawnego przedsiębiorców (Dz.U. z 2016 r., poz. 2255), został dodany ust. 5 i 6 do art. 10a, stosownie do którego przedsiębiorca nie może być obciążony jakimikolwiek daninami publicznymi, sankcjami administracyjnymi, finansowymi lub karami w zakresie, w jakim zastosował się do utrwalonej praktyki interpretacyjnej właściwego organu administracji publicznej lub państwowej jednostki organizacyjnej.

Instytucja interpretacji indywidualnej istniała do końca kwietnia 2018 r. na mocy art. 10-10b ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (opisywaną konstrukcję zachowano również w treści art. 34 i 35 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców, Dz.U. z 2018 r., poz. 646 ze zm.). Interpretacja powinna dotyczyć zakresu i sposobu zastosowania przepisów, wykładni przepisów prawa, stanowi rozstrzygnięcie organu wydane w formie decyzji administracyjnej, zgodnie z art. 10 ust. 5 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (art. 34 ust. 5 Prawa przedsiębiorców). Tylko, jeżeli stan faktyczny danej sprawy odpowiadał opisanemu we wniosku, zgodnie z art. 10a ust. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (art. 35 ust. 1 Prawa przedsiębiorców) przedsiębiorca nie mógł być obciążony jakimikolwiek daninami publicznymi, sankcjami administracyjnymi, finansowymi lub karami w zakresie, w jakim zastosował się do uzyskanej interpretacji, będącej na mocy ust. 3 (art. 35 ust. 2 Prawa przedsiębiorców)

przytoczonego przepisu wiążącą dla organów administracji publicznej.

W wyroku z dnia 9 września 2010 r., II UK 98/10 (OSNP 2012 nr 1-2, poz. 20), Sąd Najwyższy przyjął, że ochrona przed niepewnością prawną wiążącą się z wykładnią prawa może być realizowana przez normatywną zasadę zaufania tylko w ograniczonym stopniu. Pełniejsza ochrona wynika natomiast z instytucji pisemnej interpretacji prawa (oficjalnej interpretacji), polegającej na tym, że podmiot prawa, uprawniony na podstawie ustawy do uzyskania takiej interpretacji, nie może ponosić ujemnych skutków swojego działania w zakresie, w jakim zastosował się do uzyskanej interpretacji (zob. np.: art. 10 i 10a ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.; art. 14a-14p Ordynacji podatkowej).

Stosownie do art. 10a ust. 6 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej przez utrwaloną praktykę interpretacyjną, o której mowa w ust. 5, rozumie się wyjaśnienia zakresu i sposobu zastosowania przepisów, z których wynika obowiązek świadczenia przez przedsiębiorcę daniny publicznej oraz składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne, dominujące w wydawanych w takich samych stanach faktycznych lub zdarzeniach przyszłych oraz w takim samym stanie prawnym - w trakcie danego okresu rozliczeniowego oraz w okresie 12 miesięcy przed rozpoczęciem okresu rozliczeniowego - interpretacjach.

Celem interpretacji wydanej na podstawie art. 10 i 10a ustawy o swobodzie działalności gospodarczej jest zatem ochrona płatnika składek. Natomiast istotą tego postępowania jest uzyskanie przez stronę wyjaśnienia treści przepisów prawa i ich zastosowania w odniesieniu do indywidualnej sytuacji wskazanej we wniosku. Organ wydający decyzję nie może więc ingerować w stan faktyczny opisany we wniosku, podważać go, uzupełniać czy zmieniać w oparciu o inne źródła lub wiedzę znaną mu z urzędu (zob. też: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2014 r., III UK 122/13, LEX nr 1521319; z dnia 21 stycznia 2015 r., II UZ 62/14, LEX nr 1640243).

Przenosząc powyższe uwagi na grunt rozpoznawanej sprawy należy zauważyć, że analiza pisemnych motywów zaskarżonego wyroku wyraźnie wskazuje, że Sąd drugiej instancji nie oparł swojego rozstrzygnięcia na podstawie interpretacji (decyzji z dnia 18 maja 2016 r.) wydanej przez ZUS w myśl art. 10 i 10a ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz art. 83d ustawy o systemie

ubezpieczeń społecznych, a jedynie przyjął tożsamą interpretację w odniesieniu do oceny charakteru prawnego spornych umów. Ocena ta dokonana była na podstawie poczynionych przez Sądy *meriti* ustaleń faktycznych.

Odnosząc się do dalszej części wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, należy wskazać, że oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z samej jej treści wynika w sposób jednoznaczny, że wskazane w skardze podstawy zasługują na uwzględnienie. Oznacza to, że z argumentów przedstawionych we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, bez konieczności dokonywania pogłębionej analizy prawnej lub czynności procesowych sądu, wynika jaskrawa sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa niepodlegającymi różnej wykładni i niepozostawiającymi sądowi swobody oceny albo z podstawowymi zasadami orzekania obowiązującymi w demokratycznym państwie prawa. O ile bowiem do uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawy są usprawiedliwione, o tyle do przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędna jest jej oczywista zasadność w wyżej przedstawionym rozumieniu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2018 r., I CSK 48/18, LEX nr 2508124). Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania w oczywisty sposób nie spełnia wyżej określonych kryteriów.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał zatem, że skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. W związku z tym, opierając się na treści art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

O kosztach orzeczono w myśl art. 98 § 1 k.p.c